तदवेदनेसंसारानुच्छेदमाह द्वादशेति द्वादशसंख्याःपूगाःसमुदायायस्यांतांद्वादशपूगां तेच चित्तादिपूगःस्मरणादिपूगःश्रोत्रादिपूगःश्रवणादिपूगः वागादिपूगोवचनादिपूगःशब्दादिपूगोवियदादिपूगः १ प्राणा
दिपूगःश्वसनादिपूगःसंस्कारपूगःसुकृतादिपूगः एतैर्महापूगवरैरविद्यानद्यामघश्चोपरिचैतिजीवः २ तादृशींनित्यप्रवाहवतींसरितमविद्याख्यांपिबंतस्तत्कृतैरिष्टैःपुत्रपश्वादिभिर्लब्धैस्तृप्यंतः देवैश्चक्षुरादीनाम
नुग्राहकैःसूर्यादिभिस्तत्तद्विषयदर्शनद्वाराऽनेकसंस्कारसंततिसंतन्वानैःरक्षितांदेवरक्षितां तेजीवाःतस्याअविद्यानद्याःमधुपुत्रपश्वादिकंमधुरंफलंईक्षंतःपश्यंतस्तल्लिप्सयाइहशुक्राख्येधिष्ठानेभासमानांघोरांम
हाभयंकरांसंचरंतिऊर्ध्वाधोमार्गेषुपुनःपुनरावर्त्तंतइत्यर्थः इहयत्राधिष्ठानेसंचरंतितंपरमेश्वरंयोगिनःपश्यंति ॥ ७ ॥ ननुइहकृतस्यकर्मणःकृत्स्नस्यअमुत्रैवभोगात्कर्मशेषाभावेकुतःपुनरावृत्तिःकिंतुमुक्तिरे
वभवतीत्याशंक्याह तदर्द्धेति तत्मधुकर्मफलंअर्धमासंअर्धमासश्चंद्रोयस्मिन्भोग्यत्वेनतत्अर्धमासंभवति तथाहि तेषांसोमोराजान्नंतंदेवाभक्षयंतीतिश्रुत्याऽमुत्रगत्वादेवभावंप्राप्ताइष्टादिकारिणःसोमस्थम
मृतंपिबंतीतिदर्शितं तथाचभ्रमरोजीवःइतस्ततोभ्रमणशीलःअमुत्रसोमरूपमर्धंकर्मफलंभुंक्तेशेषेणात्रावर्त्ततइत्यर्थः संचित्येत्यनेनआमुष्मिकफलभोगानंतरंऐहिकफलभोगवासनाप्यस्तीतिसूचितं द्विविधं

द्वादशपूगांसरितंपिबंतोदेवरक्षितां॥ मध्वीक्षंतश्चतेतस्याःसंचरंतीहघोरां॥ योगिनस्तंप्रप०॥ ७॥ तदर्धमासंपिबतिसंचित्यभ्रमरोमधु॥ ईशानःसर्वभूतेषुह
विर्भूतमकल्पयत्॥ योगिनस्तं०॥ ८॥ हिरण्यपर्णमश्वत्थमभिपद्यत्यपक्षकाः॥ तेतत्रपक्षिणोभूत्वाप्रपतंतियथादिशं॥ योगिनस्तंप्रपश्यंतिभगवंतं०॥ ९॥

हिकर्म किंचिदामुष्मिकफलंकिंचिदैहिकफलं तत्रैकंभुक्त्वाइतरार्थमत्रावतरतीतिश्लिष्टं श्रुतिश्च यावत्संपातमुषित्वाऽथैतमेवाध्वानंपुनर्निवर्त्तंतेतद्यइहरमणीयचरणाअभ्याशोहतेरमणीयांयोनिमापद्यंतेक
पूयचरणाःकपूयांयोनिमापद्यंतइत्याह संपातःकर्म चरणंकर्मशेषः अभ्याशोहशीघ्रमेवेतिश्रुतिपदानामर्थः यएवंविधोजीवःसएवईशानःअंतर्यामीसर्वभूतेषुतिष्ठति सएवचहविर्भूतंहविर्भिःसिद्धंयज्ञंचक
ल्पितवान् वेदस्यवैदिकमार्गस्यचप्रवर्त्तकइत्यर्थः एतेनत्वंपदार्थस्यतत्पदार्थाभेदउक्तः योयज्ञंअकल्पयत्तंयोगिनःपश्यंति ॥ ८ ॥ ननुईश्वरस्यजीवभावेकिंकारणमतआह हिरण्येति हिरण्यानिहरणशी
लानिआपातरमणीयत्वात् पर्णानीवपर्णानिअवयवाःस्त्रीपुत्रादयोयस्यतंहिरण्यपर्णंअश्वत्थंनश्वोपितिष्ठतीत्यश्वत्थोनश्वरःअविद्यावृक्षःतमभिपद्यप्राप्यअपक्षकाःनसंतिपक्षाःउत्क्रमणहेतवउपाधयःप्राणरूपा
येषांतेचिदात्मानः तत्रअविद्यायां पक्षिणोभूत्वाप्राणाद्युपाधिप्राप्याउत्क्रमणयोग्याभूत्वा यथादिशंयथावासनं प्रपतंतितासुतासुयोनिष्वित्यर्थात् बहुवचनंऔपाधिकरूपभेदापेक्षया श्रूयतेच प्राणोपाधिक
मुत्क्रमणंचिदात्मनःप्रश्नोपनिषदि षोडशकलंपुरुषंप्रस्तुत्यसईक्षांचक्रेकस्मिन्वहमुत्क्रांतेउत्क्रांतोभविष्यामिकस्मिन्वाप्रतिष्ठितेप्रतिष्ठास्यामीतिसप्राणमसृजतेति ॥ ९ ॥

Digitized by Google